

S M E T A N A · D V O Ř Á K

S P I R I T

A U E R T R I O

SMETANA & DVOŘÁK

SPIRIT
AUER TRIO

Bedřich Smetana (1824–1884)

Piano Trio in G minor, Op. 15 **29:15**

1	I. Moderato assai	11:26
2	II. Allegro, ma non agitato	8:35
3	III. Finale. Presto	9:14

Antonín Dvořák (1841–1904)

Piano Trio No. 4 in E minor, Op. 90, “Dumky” **31:32**

4	I. Lento maestoso – Allegro	4:17
5	II. Poco adagio – Vivace non troppo	6:46
6	III. Andante – Vivace non troppo	6:37
7	IV. Andante moderato (quasi tempo di marcia) – Allegretto scherzando	4:49
8	V. Allegro	4:13
9	VI. Lento maestoso – Vivace	4:50

Total time: 60:47

Auer Trió

Péter Kovács

violin

István Varga

violoncello

Balázs Fülel

piano

Recording producer & editor: Zsuzsa Dvorák

Balance engineer: Domonkos Timár

Recorded on 3–4 and 17–18 June, 2023 at Rottenbiller Studio.

Cover photo: Gábor Déber • Werk photo: 4K Média Studio

Design & prepress: Gergely Szabadi

Liner notes: Balázs Fülel • Booklet editor: Enikő Gyenge

English translation: Richard Robinson

Production manager: Mónika Markó • Label manager: Gréta Molnár

© 2023 Fotexnet Kft.

Catalogue No.: HCD 32880

Made in EU

About the works

This recording contains piano trios by the two most important Czech composers of the nineteenth century. What makes these works especially interesting is that they give a lot of room for manoeuvre for a good performance: both composers essentially call on the performers to be fellow-artists. The instructions and indications are clear and provide guidelines, but rather than give the performers a task to fulfil, they define the starting point for freedom.

Bedřich Smetana's Trio in G minor (op. 15) is a large-scale work in three movements, full of extremes and tumultuous emotions. All three instruments often have an independent role. In the very first bars, we hear the solitary cry of the violin, and the faltering motifs sweep us into an energetic shared theme. The cello also has special role: in the subsidiary theme it provides the emotional counterpart to the violin subject

– the voice of desperation is replaced by that of assurance. The piano too has a separate interlude during the movement, and relinquishing the symphonic sound, it adds a personal commentary to the piece. The first movement is full of fragmented ideas, full of questions. The second movement is a fleeting scherzo with two important trios. The first, paints a cheery picture, reminiscing over the past, with the main roles being played by the violin and cello. The second trio contains the agonizing of the present: Smetana lost his first-born daughter, Bedřiska, when she was four-and-a-half years old. The harsh, dotted rhythms conjure up a funeral march, in which the sound of hope and consolation can be heard, like sunbeams piercing the dense clouds. The third movement of the G minor trio is a quick tarantella, in several variations. The melody of the subsidiary theme sounds on all three instruments, sometimes in

quite a jazzy, improvisatory style, and it soon transpires that this motif, suggesting resignation and surrender, returns in triumph at the end of the movement. The piece was premiered on 3 December 1855. Later, during his time in Gothenburg, the composer revised it, and the work as it is currently published was first performed on 11 February 1858. Smetana was at the piano in both concerts, and he was so attached to the work that it was performed also at his last chamber music concert, on 24 January 1883, when Smetana was already deaf.

Antonín Dvořák's Op. 90 Trio in E minor, the “Dumky Trio”, was first heard in April 1891 at the gala evening held at the University of Prague on the occasion of Dvořák's honorary doctorate, with the composer himself at the piano. From the sixteenth century the word *dumka* was used to describe Ukrainian laments, but later it referred to epic Slavonic heroic poems.

It was characterized by marked changes in mood and character, often switching from despondence to revelry. Although very different in style and length, Dvořák's dumky and Liszt's Hungarian rhapsodies share some common features in terms of their structure: in both we find a fast, rhythmic dance-like section, and a contrasting melancholy, solitary melody, often with passionate outbursts. Since the 1870s Dvořák studied Slav folk music with passionate involvement, using dumky in several of his works, though they are not indicated in the title. He first mentioned the trio in a letter written in 1890 to his friend Alois Göbl: “Now I am working on a trifle, a very minor work, but I hope you will like it. Short pieces for violin, cello, and piano. There will be cheery ones and sad ones. At some points it will be like a serious dance, elsewhere like a merry one, but in a lighter style, more popular, more subdued, briefer: this means that

it will serve to satisfy both the exacting and less exacting minds.” The six short movements are a uniquely sincere, direct emotional statement by Dvořák. The musical texture is not over-complex, and often the violin, the cello, and even the piano find themselves almost alone. At moments like these the musician cannot hide behind any mask, and this is the greatest challenge of the “Dumky” Trio. Dvořák’s melodies occur in many films: *E.T. the Extra-terrestrial* (1982), *Places in the Heart* (1984), and *The Killing Fields* (1984). And for sure, certain moments in the Dumky are indeed extremely visual – perhaps that is why they are so popular. We have given this CD the title *Spirit*. For us, the music of Smetana and Dvořák is a direct revelation of the composers’ feelings, which cannot be expressed in words, but can be shared in sound.

Balázs Fülei

Péter Kováts was born in Veszprém, where he began studying the violin with István Káté, then at the Budapest Academy of Music his teachers were Semyon Snitkovsky, György Kurtág, László Dobszay, Sándor Devich, and Albert Simon. After graduating he continued his studies in the United States under Robert Davidovici, and took part in courses by Vladimir Spivakov, István Ruha, and Sándor Végh. As a soloist and chamber musician he has toured in almost every country in Europe, the United States, and many countries in South and Central America. He has performed as a soloist and conductor with world-famous musicians, including partnerships with Maxim Vengerov, Gidon Kremer, Vadim Repin, Yuri Bashmet, Tamás Vásáry, Miklós Perényi, Péter Frankl, Mischa Maisky, Gennadi Rozhdestvensky. He founded the Mendelssohn Chamber Orchestra in Veszprém back in 1985,

and to this day is its artistic director. Under his leadership began the Auer Lipót International Academy and Music Festival in Veszprém, while with Balázs Fülei and István Varga, he founded the Auer Trio, of which he is still a member. He was guest lecturer at the Royal Academy of Music in London, and he has given masterclasses in Brighton, London, Buenos Aires, Belgrade, and Saint Petersburg, and the ECHO Summer Academy. Since 2014 he has been a professor at the Liszt Ferenc Academy of Music.

In recognition of his wide-ranging artistic and pedagogic activities he was decorated with the Gold Cross of Merit of the Republic of Hungary and the Bartók-Pásztory Prize.

István Varga studied at the Liszt Ferenc Academy of Music in Budapest, the Belgrade Music Academy, and the Paris Conservatoire. Until 1999 he lived in Yugoslavia, where he taught in the Belgrade and Novi Sad Music Academies. He founded the chamber orchestra “Camerata Academica” and the “Goldberg” String Trio, which were considered the leading ensembles in Yugoslavia. As artistic director of the Novi Sad Music Festivals he has organized large-scale international chamber music festivals. As soloist and chamber musician he performed in all the important festivals in Yugoslavia: the Bemus, Nomus, and Zagreb Biennales, the Ohrid Summer, and with all the important orchestras in the territory of the former Yugoslavia. Important Yugoslav composers (Despic, Eric, Suklar, Stefanovic) have written and dedicated works to him, and he has won the Prize of the Serbian Composers’

Association, and the gold medal of the Serbian Cultural and Educational Community.

In 1999 he settled in Hungary, where he is currently professor of cello at the Liszt Ferenc Academy of Music. He is a member of the Auer Trio, and a permanent chamber partner to pianist Gábor Csalog, with whom he regularly gives concerts. He has performed at the Budapest Spring Festival, the Budapest Autumn Festival, the “Arcus Temporum” Pannonhalma Arts Festival, the International Bartók Seminar and Festival, and with the Telekom, Hungarian Radio and Weiner-Szász orchestras.

He has performed in France, the UK, the Netherlands, Austria, Turkey, the United States and Russia, in prestigious concert halls such as the Wigmore Hall and Queen Elizabeth Hall in London, the Salle Gaveau in Paris, and the Rachmaninov Hall in Moscow.

Pianist **Balázs Füle**i holds the Liszt Ferenc Prize, the Artisjus Prize and the Junior Prima Prize. His repertoire includes over thirty piano concertos, including all the concertos of Beethoven, Liszt, Brahms, and Bartók. He is an associate professor and head of department at the Academy of Music, Budapest, and gives masterclasses worldwide. He is the founder and artistic director of the Echo Summer Academy, which is held annually in the Károlyi Mansion in Fehérvárcsurgó.

He joined the international music circuit early on: in 2005 he won the Arcangelo Speranza International Piano Competition in Taranto, and garnered prizes from Milan, Cagliari, and Moscow. He was twice selected by The International Holland Music Sessions as the soloist for New Masters On Tour.

Important stages in his professional life are the Great Hall in the Budapest Music Academy, the Budapest Palace of Arts,

the Vienna Konzerthaus, the Amsterdam Concertgebouw, the Kioi Hall in Tokyo, the Tchaikovsky Conservatoire in Moscow, and the Carnegie Hall in New York, where he debuted as a soloist in 2008. He has collaborated with the most important symphony orchestras in Hungary and abroad, and he has performed in almost every country in Europe, in Israel, the United States, Australia, Japan, China, and Vietnam. He regularly gives concerts with the Auer Trio, and is a frequent partner with the Kodály Quartet, with whom he has toured in India. He was a soloist in the Camerata Bern, one of the world's leading ensembles. He programmes his concerts and recordings according to special themes, and runs his own show on Bartók Radio, entitled Kvartett (Quartet). In 2020 Balázs Fülei received the title 'Steinway Artist' from Steinway & Sons piano manufacturers, a title he shares with world-famous artists such as Daniel

Barenboim, Grigory Sokolov, Evgeny Kissin, and Martha Argerich.

Balázs Fülei's album *Christmas with Franz Liszt* won the 42nd International Recording Grand Prix of the Liszt Ferenc Society.

A művekről

Felvételünkön a két legmeghatározóbb 19. századi cseh zeneszerző zongorás trióit rögzítettük. Különlegesen számunkra ezek az alkotások, mert a jó előadáshoz rendkívül nagy mozgásteret adnak, az előadókat mindkét zeneszerző lényegében társszerzőnek tekinti. Az utasítások, bejegyzések világosak és iránymutatóak, ugyanakkor nem a teljesíteni való feladatot róják az előadóra, hanem a szabadság kiindulási alapját határozzák meg.

Bedřich Smetana op. 15-ös g-moll triója háromtételes, nagyformátumú alkotás, tele szélsőségekkel, lelki viharokkal. A három hangszer gyakran kap önálló szerepet. Rögtön az első ütemekben a hegedű magányos felkiáltásait halljuk, és a meg-megbicsakló motívumok végül belesodrónak egy lendületes közös témába. A csellóra is külön feladatok várnak, a melléktémában nosztalgikus

hangon adja meg a hegedű téma érzelmi párját – a kétségbeesés hangját a bizakodás váltja fel. A tétel során a zongora is külön betétszámhoz jut, és a szimfonikus hangzásból kiszakadva teszi hozzá személyes mondanivalóját a darabhoz. Az első tétel csupa töredezettség, csupa kérdés. A második tétel suhanó scherzo két jelentős trióval. Az elsőben múltba forduló, kedélyes képet hallunk, melynek főszereplője a hegedű és a cselló. A második trió már a jelen tépelődését hordozza: Smetana elsőszülött lányát, Bedřiskát négy és fél évesen veszítette el. A keményen pontozott ritmusok a gyászinduló hangvételét idézik, amelyben – mint a sűrű felhőkön áttörő napsugarak – megjelenik a remény és a vigasztalás hangja. A g-moll trió harmadik tétele egy gyors tarantella, különböző változatokban. A melléktéma dallamát itt mindhárom hangszer végigéneкли, olykor egészen jazzes, improvizatív stílusban, s hamar

kiderül, hogy ez a lemondást, felejtést sejtető motívum diadalként köszön vissza a tétel végén. A darab ősbemutatója 1855. december 3-án volt, később a szerző (göteborgi időszaka alatt) átdolgozta, és 1858. február 11-én bemutatták a jelen formájában kiadott művet. Mindkét koncerten Smetana ült a zongoránál, és annyira ragaszkodott ehhez a műhöz, hogy utolsó kamarazenei koncertjén, 1883. január 24-én is előadták, amikor Smetana már elvesztette hallását.

Antonín Dvořák Op. 90-es e-moll triója, a „Dumky-trió” 1891 áprilisában azon az ünnepi esten hangzott el először, amelyet Dvořáknak a Prágai Egyetemen rendeztek díszdoktorrá való avatása alkalmából. Maga a szerző ült a zongoránál. A 16. századtól a *dumka* szót ukrán siratók leírására használták, de később epikus szláv hőseneket is jelöl. Éles hangulat és karakterváltások jellemzik, sokszor a keserűségből duhajkodásba csap

át. Dvořák dumkái és Liszt magyar rapszódái között – noha stílusukban és terjedelmükben igen különbözőek – szerkezeti felépítésük szempontjából némileg párhuzamot vonhatunk: mindegyikben található gyors, ritmikus, táncos szakasz és az ezzel kontrasztáló mélabús, magányos ének, sokszor heves kitörésekkel. Dvořák már az 1870-es évektől figyelemmel fordult a szláv népzene felé, több művében is – noha a cím nem jelöli – megtalálhatóak a dumkák. Egy 1890-ben barátjának, Alois Göblnek írott levelében említi először a triót: „Most valami apróságon, valami rendkívül kicsi művön dolgozom, de remélem, hogy örömet okoz majd Önnek. Rövid darabok hegedűre, csellóra és zongorára. Vidámak és szomorúak lesznek. Egyes helyeken olyan lesz, mint egy komoly, máshol vidám tánc, de könnyedebb stílusban, népszerűbb, fojtottabb, rövidebb: ez azt eredményezi, hogy igényes és kevésbé

igényes elméknek is megelégedésére szolgál majd.” A hat kisebb tétel egyedülállóan őszinte, leplezetlen érzelmi megfogalmazás Dvořáktól. A zenei szövet nem túl komplikált, gyakran légüres térben találja magát a hegedű, a cselló, de még a zongora is. Ezekben a pillanatokban aztán a játékos nem bújhat semmilyen álarc mögé, ez adja Dumky legnagyobb kihívását. Dvořák dallamai számos filmben visszaköszönek: E.T. the Extra-terrestrial (1982), Places in the Heart (1984), The Killing Fields (1984). És valóban: a Dumky egyes pillanatai kifejezetten képszerűek – talán pont ezért annyira népszerűek.

Lemezünknek a *Spirit* címet adtuk. Smetana és Dvořák zenéje számunkra kendőzetlenül, álarcok nélkül tárja fel a két zeneszerző szavakkal megfogalmazhatatlan, de hangokkal megosztható érzelmeit.

Fülei Balázs

Kováts Péter Veszprémben született, ugyanott kezdte hegedűtanulmányait Káté Istvánnál, majd a Zeneakadémián Szemjon Sznyitkovszkij mellett Kurtág György, Dobszay László, Devich Sándor és Simon Albert voltak a mesterei. Diplomája megszerzése után az Egyesült Államokban Robert Davidovicinél folytatta tanulmányait, s részt vett Vlagyimir Szpivakov, Ruha István, Végh Sándor kurzusain. Szólistaként, kamaramuzsikusként turnézott szinte valamennyi európai országban, az Egyesült Államokban, Dél- és Közép-Amerika sok országában. Világhírű muzsikusokkal lépett fel szólistaként, karmesterként, többek között Maxim Vengerov, Gidon Kremer, Vadim Repin, Jurij Bashmet, Vásáry Tamás, Perényi Miklós, Frankl Péter, Mischa Maisky, Gennadi Rozhdestvensky partnere volt már.

Még 1985-ben alapította a veszprémi

Mendelssohn Kamarazenekart, melynek azóta is művészeti vezetője. Irányítása alatt kezdte meg munkáját a veszprémi Auer Lipót Nemzetközi Akadémia és Zenei Fesztivál, miközben Fülei Balázs és Varga István közreműködésével létrehozták az Auer triót, melynek azóta is tagja. Vendégelőadó volt a londoni Royal Academy of Music-on, mesterkurzusokat vezetett Brightonban, Londonban, Buenos Airesben, Belgrádban és Szentpéterváron, valamint az ECHO Nyári Akadémián. 2014 óta a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára.

Szerteágazó művészi és pedagógiai tevékenysége elismeréseként a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztrel és Bartók-Pásztory díjjal tüntették ki.

Varga István a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen, a Belgrádi Zeneakadémián, valamint a Párizsi Konzervatóriumban tanult. 1999-ig Jugoszláviában élt, ahol

a Belgrádi és az Újvidéki Zeneakadémián tanított. Megalapította a „Camerata Academica” kamarazenekart és a „Goldberg” vonóstriót, melyeket Jugoszlávia vezető együtteseiként tartottak számon. Az Újvidéki Zenei Ünnepek művészeti igazgatójaként nagyszabású nemzetközi kamarazenei fesztiválokat szervezett. Mint szólista és kamaraművész fellépett az összes jelentős Jugoszláviai fesztiválon: Bemus, Nomus, Zágrábi Bienálé, Ohridi Nyár, valamint minden jelentős zenekarral a volt Jugoszlávia területén. Neves jugoszláv zeneszerzők írtak, ajánlottak neki műveket (Despic, Eric, Suklar, Stefanovic) és a Szerb Zeneszerzők Egyesületének Díját, valamint a Szerb Kulturális és Művelődési Közösség aranyérmét is elnyerte.

1999-ben áttelepült Magyarországra, ahol jelenleg a Liszt Ferenc Zeneakadémia cselló tanára. Tagja az Auer Triónak, valamint állandó kamarapartnerere

Csalog Gábor zongoraművésznek, akivel rendszeresen koncerteznek. Fellépett a Budapesti Tavaszi Fesztiválon, Budapesti Őszi Fesztiválon, az 'Arcus Temporum' Pannonhalmi Művészeti Fesztiválon, a Nemzetközi Bartók Szemináriumon és Fesztiválon, valamint a Telekom, Magyar rádió és Weiner–Szász zenekarokkal.

Fellépett Franciaországban, Angliában, Hollandiában, Ausztriában, Törökországban, az Egyesült Államokban és Oroszországban olyan jelentős hangversenytermekben mint a londoni Wigmore Hall, Queen Elizabeth Hall, párizsi Salle Gaveau és a moszkvai Rachmaninov terem.

Fülei Balázs Liszt Ferenc-, Artisjus és Junior Prima díjas zongoraművész. Repertoárján több mint harminc zongoraverseny szerepel, köztük Beethoven, Liszt, Brahms, és Bartók összes zongoraversenye. A Zeneakadémia

tanszékvezető egyetemi docense, világszerte tart mesterkurzusokat. Az Echo Nyári Akadémia alapítója és művészeti vezetője, amelyet a fehérvárcurgói Károlyi Kastélyban rendeznek évente.

Korán bekapcsolódott a nemzetközi zenei élet áramkörébe: 2005-ben a tarantói Arcangelo Speranza Nemzetközi Zongoraverseny győztese, és további díjakat hoz el Milánóból, Cagliariából, Moszkvából. A The International Holland Music Sessions két ízben is a New Masters On Tour koncertkörút szölistájává választja.

Szakmai életének meghatározó állomásai a Zeneakadémia Nagyterme, a Művészetek Palotája, a bécsi Konzerthaus, az amszterdami Concertgebouw, a tokiói Kioi Hall, a moszkvai Csajkovszkij Konzervatórium, az NCPA Mumbaiban, valamint a New York-i Carnegie Hall, ahol 2008-ban debütált szólóestjével.

A legjelentősebb magyarországi és külföldi szimfonikus zenekarokkal dolgozott együtt, fellépett Európa szinte minden országában, Izraelben, az Egyesült Államokban, Ausztráliában, Japánban, Kínában, és Vietnámban. Rendszeresen koncertezik állandó formációjával, az Auer Trióval, gyakori partnere a Kodály Vonósnégyes, amellyel Indiában is turnézott. Szólistája volt a világ élvonalába tartozó Camerata Bern együttesnek. Koncertjei, lemezfelvételei műsorát különleges tematika alapján állítja össze, Kvartett címmel önálló műsort vezet a Bartók Rádión.

Fülei Balázs a Steinway & Sons zongoragyártól 2020-ban kapta meg a kitüntető „Steinway Artist” címet, amelyet olyan világhírű művészek viselnek, mint például Daniel Barenboim, Grigory Sokolov, Evgeny Kissin, vagy Martha Argerich.

Christmas with Franz Liszt című szóló albuma 2022-ben elnyerte a Liszt Ferenc Társaság 42. Nemzetközi Hanglemez Nagydíját.

